

juk. A fal tetején a sötétszürke feltöltési réteg a 11. századi fa-, földsánc külső felületének javítási rétege. A fal előtti laza, égett törmelékes feltöltés az Árpád-kori sáncvárnak a városfal előtti alsó falszorosba és a városárokba letermelt felső rétege. Ez a hatalmas tömegű égett anyag részben a belső mély iskolaudvar területéről származik, hiszen azt szinte egészében az égett sáncba mélyítették bele. De a felső iskolaudvar szintsüllyesztésekor is sok égett földet termeltek le, mert mint az udvar Ny-i fala mellett megmaradt sáncbemutatóból látszik, az Árpád-kori sánc égett földtöltése legalább egy méterrel magasabb volt a felső udvarszintnél.

GÖMÖRI JÁNOS

348. Sopron, Szent György utca 20.

(Győr-Moson-Sopron megye) Ró, Kö

Régészeti kutatásunk során az épület pincéjének három helyiségében 1-1 árkot nyitottunk a római kori maradványok felkutatására. A fekete, iszapos feltöltésből csupán néhány tegula- és kerámiatöredék, állatcsont került elő. A talajvíz szintjéig objektumra nem bukkantunk.

Az udvar alatti, időközben lefedett terület ÉK-i sarkában egy kutat találtunk (1. obj.). A gondos munkával, kőből rakott, kör keresztmetszetű kutat a ház 19. századi átépítéséig használták, addig folyamatosan tisztították, keletkezési idejére vonatkozóan így nem találhatunk leletet.

A terület Ny-i fala mellett egy másik kutat tártunk fel (2. obj.), mely a belőle előkerült kerámiaanyag alapján a 13. sz. végére–14. sz. elejére datálható. A kút keresztmetszete enyhén ovális, alul vastag gerendákra terheltek. Kávéja nem maradt meg, de betöltéséből előkerült egy faragott kő, ami a káva része lehetett.

Feltártunk egy K-Ny irányban húzódó sövényfonatot (3. obj.), mely a kút északi oldalánál halad el. A karókból 25–30 cm-es kihegyezett végű darabok maradtak meg, a vesszők két oldalról fonják körbe ezeket. A fonat közepétől kicsit K-re dél felé futó sövényfonat maradványait találtuk; ez egy feltehetően központi, 20 cm átmérőjű cölöphöz kapcsolódik, majd folytatódik tovább déli irányban. A cölöp dendrokronológiai vizsgálatát Morgós András elvégezte, eszerint a fát 1266 és 1273 között vágta ki. Az É-D irányú sövényfonat K felé való befordulását is megtaláltuk, ez a szakasz egy 10 cm átmérőjű cölöphöz kapcsolódhatott. A teljes területen végighúzó K-Ny irányú sövényfonat déli oldalán kövekből kirakott járósíntet tártunk fel, a kövek közé egy római peremes tégladarabját is beépítették.

E 3. sz. objektum területén több metszetben 9 réteget tudtunk megfigyelni és dokumentálni. Két rétegben is feltűnően sok bórddarabot találtunk, vágás és helyenként varrás nyomaival. Az építmény Ny-i felében és azon kívül is, főleg a terület ÉNy-i felében sok szalmát tartalmazó réteget figyeltünk meg, ami istállóra utal. Hasonló rétegeket a Szent György u. 18-ban Nováki Gyula tárt

fel, a 16-ban magam figyeltem meg. Az egész területről feltűnően sok famaradvány, kisebb-nagyobb nyesedék került elő. A különböző rétegek közötti időkülönbség csekély, néhány évtizedről lehet szó.

A 2. objektum déli oldalán 8–10 cm átmérőjű cölöpkre helyezett kőfal részletét tártuk fel, a fehér kéreg több esetben megmaradt. A cölöpöket vesszővel fonták körbe, amit több esetben jól megfigyeltünk. Ezzel a falcsonkkal feltehetően összefüggésbe hozható az udvar alatti terület É-i felében feltárt, É-D irányú falcsont, amely alatt szintén találtunk cölöpöket.

Az udvar ÉNy-i fala mellett, a 2. objektumtól délre előkerült egy sövényfonat részlete (4. obj.), amely a rétegviszonyok alapján nem kapcsolható a 3. objektumhoz, annál fiatalabb.

Az előkerült épületrészletek a hajdani ispáni vár területén található. Hasonló maradványok kerültek elő a közelben 1975-ben az Új u. 22–24. sz. épület, a középkori zsinagóga feltárásakor (Gömöri János ásatása) és az Új u. 23. sz. házból 1970-ben (Tomka Péter ásatása). Ezek a maradványok azonban 11–12. századiak. Kora Árpád-kori anyagot a Szent György u. 20-ban nem találtunk.

GABRIELI GABRIELLA

349. Sorkifalud, kavicsbánya

(Vas megye) LT?

2004. március 30-án helyszíni szemlét tartottunk a Sorkifalud 1. kavicsbánya déli, a horgászto felőli részénél. A bányaterület DK-i részénél, ahol most még szántóterület van, terepbejárást folytattunk. A területen szórványosan vaskori kerámiákat gyűjtöttünk. Valószínűleg egy kelta teleprészlet található itt.

Munkatársak: Derdák Ferenc geodéta, Németh Gábor régészhallgató.

FARKAS CSILLA

350. Sóly, református templom

(Veszprém megye) Á

A templom 2004. évi kutatásának célja a helyreállítás tervezéséhez hozzájáruló, az épületre vonatkozó elsődleges adatok szolgáltatása volt. A templombelsőben két részből álló kutatóárkunkkal a szentélybelső DK-i részén, illetve annak folytatásaként a külső oldalon, K-Ny-i irányban készítettünk metszetet a rétegviszonyokról. Az egyenletes magasságú sárga agyagos altalaj felett a fekete humuszréteg nagyjából bolygatatlan, vastagsága a templom alatt az 1,30 m-t is eléri, míg a templomtól K-re a középkorban csupán 15–20 cm volt. Ez utóbbi vízállásos területet az újkorban nagy vastagságban feltöltötték. A templom falát igen kis mélységben az említett humuszrétegbe alapozták. Temetkezés, vagy arra utaló nyom nem volt a kutatóárokban. Korábbi épületre a szentélybelsőben talált köves réteg és vörös, illetve szürke agyagos rétegek utalhatnak, de ennek meg-

határozására és azonosítására csak további, nagyobb felszínű feltárás adhat lehetőséget. A kis mennyiségű leletanyag a mai templomépület késő Árpád-kori építésére enged következtetni. A falkutatás során a szentélyhajó csatlakozásban kisebb belső és külső szondákkal, majd a külső déli homlokzatot vízszintesen átfogó kutatósávval és két függőleges sávval megállapítottuk, hogy a középkori templom egy fázisban épült; a hajó magasítása a nagy, szegmensíves záródású ablakok kialakításával egy időben, az újkorban következett be. A templom mennyezetét korábbi festett darabok esetleges beépítésének felderítésére Szabó József restaurátor kutatta: a jelek szerint nem használtak fel festett alkatrészeket. A szentély ablakai körül előkerült újkori, fekete növényi ornamentális kifestés részleteit Novák Judit festőrestaurátor megtalálta a hajóban a diadalív mellett és a DK-i ablak körül is, a szentély veszélyeztetett vakolatrészleteit rögzítette.

RÁCZ MIKLÓS

351. Sőskút, M 7 autópálya
(MRT 13/1 k. 26/7 lh.)
(Pest megye) B

2004. december folyamán régészeti szakfelügyeletet végeztünk az M7 autópálya mellett a 17+000–110+600 km-szelvényig tervezett hírközlőrendszer részére tervezett kábelfektetés földmunkáinál. A 40 cm széles és 90 cm mély nyomsáv kb. 300 m hosszan érintette az ismert régészeti lelőhelyet, viszont az árok falaiban sehol sem észleltünk régészeti objektumokra utaló beásási nyomokat. A gépi erővel kidobott talajban kis mennyiségű szórvány cseréptöredéket (nagy részük jellegtelen őskori oldaltöredék, néhány a vatyai illetve urnasíros kultúrához tartozhat). A 22. km-kő után 100 m-re került elő a lelőhely végét jelenthető utolsó apró őskori oldaltöredék. A 22. km-kő után 250 m-re fekete vastagodó altalaj kezdődött és a 90 cm mély árok nem érte el az altalajt. A kábel nyomvonalának többi területén, leleteket, régészeti objektumot nem találtunk. Az előkerült kerámiatöredékek a szentendrei Ferenczy Múzeum gyűjteményébe kerültek.

REPISZKY TAMÁS

352. Szatymaz, III. homokbánya
(Csongrád megye) Tő, Ú

2004. augusztus 23. és szeptember 17. között megelőző feltárást végeztünk a területen (51/113; M5 Nr. 78).

A bánya előzetes terepbejárása alapján a területen egy középkori település maradványait sejtettük, amely a feltárás során be is igazolódott. A régészeti lelőhely Szatymaztól északra helyezkedik el a Szatymaz–Balástya között húzódó műúttól Ny-ra, mintegy 1000 méterre.

A tervezett bányakitermelés kb. 130 m hosszú, és 90 m széles területen érintette és veszélyeztette a lelőhelyet. A földmunkagépekkel lehumuszolt terület nagy-

sága 16 200 m², amelyen összesen 297 régészeti jelenséget találtunk.

A lelőhely középső és Ny-i részén egy *késő középkori* település részleteit tártuk fel. Köztük tárolóvermeket, árkokat, karámokat, épületrészleteket, kutak; és egy cölöpökkel megerősített, talán települést határoló árok É–D-i irányban futó ágának részletét is feltártunk. Az objektumokból kis mennyiségű, a török korra keltezhető kerámiatöredék került elő.

A lelőhely keleti felében késő középkori–újkori objektumokat találtunk, melyek többsége verem.

A lelőhely minden bizonnyal a bányától északi és nyugati irányban is tovább folytatódik.

Munkatársak: Nagy Márta régész, Benedek András, Lukács József, Tompa György régészhallgatók, Kulcsár Kornél, Nagy Norbert, Rigó Péter, Szeles Imre ásatási technikusok.

MÉSZÁROS PATRÍCIA – PALUCH TIBOR – SZALONTAI CSABA

353. Szárazd, Gerenyás
(Tolna megye) Kö

A Kapos és Koppány összefolyásánál, az ártérből kiemelkedő dombon levő középkori földvár területén 2004. május 6-án tett terepbejárásomkor magas volt a fű, de a vakondtúrásokban jól látszott, hogy a domb peremén egykor paliszád húzódnak: csak itt tapasztalható, hogy a talaj erősen paticsos. A Kapos felőli oldalon nem bizonyítható, hogy ott is paliszád lett volna.

A domb belső részén néhány középkori cserepet találtam.

MIKLÓS ZSUZSA

354. Szárföld határa

(Győr–Moson–Sopron megye) Ő, LT?, Rő, Kk

Településrendezési tervhez kapcsolódó örökségvédelmi hatástanulmány készítése során 2004. április 17-én és 24-én helyszíni szemlét tartottam a település területén. A település közigazgatási határában régészeti lelőhely korábban nem volt ismert.

Felsőtag-dűlő: A Szárföldről Osli felé tartó műúttól Ny-ra nagy kiterjedésű őskori, római kori és késő középkori lelőhelyet azonosítottunk. A lelőhely több kisebb kiemelkedésből álló magasabb térszínen helyezkedik el.

Gecsei-árok mellett: Az árok által kétoldaltól határolt enyhe kiemelkedésen római kori kerámiatöredékeket gyűjtöttünk, amelyek mintegy 100–450 m átmérőjű körben szóródtak.

Gecséri-árokra-dűlő: A belterület K-i szélén egy alig észrevehető kiemelkedésen középkori és kora újkori edénytöredékeket találtunk. A település Ny-i oldalán kijelölt fejlesztési területen régészeti korú leletanyag nem került elő.

Macska-dűlő: Az iménti lelőhelyektől É-ra az Osli felé vezető műút és a Tordosa-csatorna közötti dűlőben